

ACCOUNTING AND TAXATION

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 657

ВИТРАТИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НЕФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Максим Молявін

Державний торговельно-економічний університет, Київ, Україна

Резюме. Подано огляд ключових питань, пов'язаних із нефінансовою звітністю про витрати операційної діяльності електроенергетичних підприємств України. Витрати операційної діяльності є важливим фактором забезпечення фінансової стійкості та стійкості електроенергетичних підприємств. Однак нефінансова звітність щодо цих витрат може бути складною через різні типи витрат, методи розрахунку та подання, а також різні точки зору зацікавлених сторін. Досліджено роль зацікавлених сторін, особливо власників та інвесторів, у забезпеченні якості та прозорості нефінансової звітності про витрати операційної діяльності електроенергетичних підприємств України.

Підкреслено, що фінансова звітність дає миттєвий знімок фінансової діяльності та стану компанії, включаючи доходи, прибуток, активи та зобов'язання, тоді як нефінансова звітність дає повнішу картину результатів діяльності та впливу компанії, в тому числі на навколишнє середовище, соціальні та управлінські практики, операції та управління. Дослідження допоможе зрозуміти, як витрати операційної діяльності відображаються в нефінансовій звітності електроенергетичних підприємств України і як ці витрати впливають на екологічну, соціальну та управлінську практику компанії. Завдяки цій інформації енергетичні компанії та інші зацікавлені сторони можуть покращити свою ефективність і прозорість звітності.

Результати дослідження свідчать про те, що наявність якісної нефінансової звітності в електроенергетичних підприємствах мають вирішальне значення для стабільності й сталості цих підприємств, особливо в світлі зростаючого інтересу до стійких та екологічно чистих технологій. Крім того, можна зробити висновок, що прозоріше та точніше нефінансова звітність зменшить ризики фінансової нестабільності та сприятиме залученню нових інвесторів.

Ключові слова: витрати операційної діяльності, собівартість, постійні та змінні витрати, класифікація витрат, нефінансова звітність, інтегрована звітність, електроенергетичні підприємства.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.031

Отримано 19.04.2023

UDC 657

OPERATING ACTIVITIES EXPENSES IN THE NON-FINANCIAL REPORTING OF ELECTRIC POWER COMPANIES

Maksym Moliavin

State university of trade and economics, Kyiv, Ukraine

Summary. This article provides an overview of key issues related to non-financial reporting on the operating activities expenses of electric power companies in Ukraine. Operating activities expenses are an

important factor in ensuring financial stability and resilience of Ukrainian electricity companies. However, non-financial statements on these expenses can be challenging due to different types of expenses, calculation and presentation methods, and different perspectives of stakeholders. The article explores the role of stakeholders, particularly owners and investors, in ensuring the quality and transparency of non-financial reporting on operational expenses of Ukrainian electricity companies.

The article emphasizes that financial reporting provides an instant snapshot of the financial performance and position of the company, including revenues, profits, assets, and liabilities, while non-financial reporting provides a more complete picture of the company's performance and impact, including on the environment, social and governance practices, operations, and management. The research in this article helps to understand the operational expenses reflected in the non-financial reporting of Ukrainian electricity companies and how these expenses impact environmental, social, and governance practices of the companies. With this information, energy companies and other stakeholders can improve their efficiency and transparency of reporting.

The results of the research indicate that the presence of quality non-financial reporting in Ukrainian electricity companies is crucial for their stability and resilience, particularly in light of increasing interest in sustainable and environmentally friendly technologies. Furthermore, it can be concluded that more transparent and accurate non-financial reporting reduces the risks of financial instability and promotes attracting new investors.

Therefore, this article can be useful for electricity companies and other stakeholders in understanding the importance of non-financial reporting on operational expenses and its impact on the sustainability and resilience of the companies.

Key words: *operating activities expenses, cost accounting, fixed and variable costs, expense classification, non-financial reporting, integrated reporting, electric power companies.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tmtu2023.03.031

Received 19.04.2023

Постановка проблеми. Одним із способів для електроенергетичних підприємств залишатися конкурентоспроможними на ринку є впровадження нових технологій і модернізація їх діяльності. Впровадження нових технологій і модернізація електроенергетичних компаній більшою мірою залежить від надходження інвестицій. Зеленим кольором для інвесторів є повне та прозоре уявлення про результати діяльності компанії. Інвестори покладаються на точну та повну інформацію для прийняття інвестиційних рішень. Її відсутність суттєво знижує довіру інвесторів, оскільки вони не можуть повністю зрозуміти фінансові та нефінансові показники компанії.

Аналізуючи результати проведені аналітиками «YouControl» – аналітичної онлайн-системи [1], електроенергетичний сектор України займає 3-тє місце в рейтингу 1000 найбільших компаній за рівнем доходів у 2020 році, що складає 604,4 млрд грн та займає 12,1% у частці ТОП 1000. Тільки одиниці компаній електроенергетичного сектору готують нефінансові звіти для користувачів.

Отже, відсутність нефінансової звітності може мати негативний вплив на електроенергетичні підприємства, що призведе до зниження прозорості, зниження довіри інвесторів і втрати можливостей для зростання та стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. К. Безверхий вважає що нефінансову звітність можна визначити як складову інтегрованої звітності підприємства, яка використовується бізнесом як інструмент відповідальності перед суспільством, а також забезпечує інформаційні потреби зацікавлених користувачів такої звітності щодо економічних, соціальних та екологічних показників, які додатково розкривають та пояснюють діяльність господарюючого суб'єкта не тільки в якісних, але й кількісних показниках [2].

В свою чергу Ю. Байрактар інтерпретує, що нефінансова звітність сприяє успішнішому і стійкішому розвитку організації завдяки своєчасному задоволенню інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників діяльності суб'єкта господарювання [3].

Думка С. Король вказує, що нефінансова звітність – усі звіти з соціальної відповідальності бізнесу [4].

К. Самсонова, В. Буряк висловлюють свою думку щодо цього питання наступним чином: нефінансова звітність є публічною й, розглядається як інструмент інформування акціонерів, співробітників, партнерів та клієнтів компанії про те, як і якими темпами компанія реалізує закладені в своїх стратегічних планах розвитку цілі щодо економічної сталості, соціального добробуту та екологічної стабільності [5].

З огляд праць сучасних науковців підкреслимо що нефінансовий звіт – це тип звіту, який зосереджується на стійкості та впливі компанії поза її фінансовими показниками.

Мета статті. Аналіз включення фінансових складових, зокрема витрат операційної діяльності у нефінансову звітність електроенергетичних підприємств України.

Постановка завдання полягає в оцінюванні впливу включення фінансових складових до нефінансової звітності електроенергетичних підприємств на покращення інвестиційної привабливості цих компаній та забезпечення стійкості їх діяльності в умовах ринкової конкуренції.

Виклад основного матеріалу. Електроенергетична галузь в Україні займає надважливе місце для економічного розвитку й стабільності країни. Ця промисловість відіграє вирішальну роль у забезпеченні надійної та доступної електроенергії для домогосподарств, підприємств та інших установ. Незважаючи на численні виклики, такі, як старіння інфраструктури, обмежені інвестиції та ракетні атаки, що відчують на собі електроенергетичні підприємства в Україні, галузь все ж продовжує прогресувати й покращувати свою роботу. Проте існує суттєва потреба в подальших інвестиціях, модернізації та регуляторних реформах для забезпечення сталого зростання й стабільності галузі.

У сучасному діловому світі впровадження нових технологій є ключовим фактором успіху. Для досягнення цієї мети необхідні інвестиції. Сучасним інвесторам потрібна розширеніша інформація для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень. Це є нефінансові звіти, які виходять за рамки традиційних фінансових звітів. Надання цієї додаткової інформації може суттєво збільшити інтерес інвесторів і допомогти організаціям залишатися конкурентоспроможними.

Розкриття витрат операційної діяльності електроенергетичними компаніями є важливим аспектом підготовки нефінансової звітності. Нефінансові звіти дають зацікавленим сторонам повне розуміння ефективності, стійкості та впливу компанії, окрім лише фінансових показників. Електроенергетичні компанії працюють у жорстко регульованій галузі та схильні до різноманітних ризиків, включаючи ринкові, операційні та фінансові. Понесені витрати від операційної діяльності можуть суттєво вплинути на фінансові показники та стійкість цих компаній. Тому важливо, щоб електроенергетичні компанії розкривали інформацію про свої витрати прозоро.

К. Безверхий вважає що нефінансову звітність можна визначити як складову інтегрованої звітності підприємства, яка використовується бізнесом як інструмент відповідальності перед суспільством, а також забезпечує інформаційні потреби зацікавлених користувачів такої звітності щодо економічних, соціальних та екологічних показників, які додатково розкривають та пояснюють діяльність господарюючого суб'єкта не тільки в якісних, але й кількісних показниках [2].

В свою чергу Ю. Байрактар інтерпретує, що нефінансова звітність сприяє успішнішому і стійкішому розвитку організації завдяки своєчасному задоволенню інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників діяльності суб'єкта господарювання [3].

Думка С. Король вказує, що нефінансова звітність – усі звіти з соціальної відповідальності бізнесу [4].

К. Самсонова, В. Буряк висловлюють думку щодо цього питання наступним чином: нефінансова звітність є публічною і розглядається як інструмент інформування акціонерів, співробітників, партнерів та клієнтів компанії про те, як і якими темпами

компанія реалізує закладені в своїх стратегічних планах розвитку цілі щодо економічної сталості, соціального добробуту та екологічної стабільності [5].

З огляд праць сучасних науковців підкреслимо, що нефінансовий звіт – це тип звіту, який зосереджується на стійкості та впливі компанії поза її фінансовими показниками.

Важливо розуміти відмінність фінансового звіту від нефінансового. Фінансова звітність надає миттєвий знімок фінансової діяльності та стану компанії, включаючи її дохід, прибуток, активи та зобов'язання. Вони в основному використовуються особами, які приймають фінансові рішення, такими, як інвестори, кредитори та регулятори, щоб оцінити фінансовий стан компанії. Нефінансові звіти, в свою чергу, надають повніше уявлення про результати діяльності та вплив компанії, включаючи її екологічну, соціальну та управлінську практику, операційну ефективність, управління та вплив на навколишнє середовище та суспільство. Нефінансові звіти призначені для надання ширшого уявлення про стійкість і вплив компанії та спрямовані на ширшу аудиторію. Але слід пам'ятати, що без якісно підготовленої фінансової звітності не слід очікувати високу якість нефінансового звіту в частині фінансових показників.

Надаючи повну та комплексну картину фінансової та нефінансової діяльності компанії, зацікавлені сторони можуть краще оцінити її загальний стан, ризики та потенціал для зростання.

Ми провели дослідження щодо наявності нефінансових звітів, підготовлених електроенергетичними підприємствами України (табл. 1).

Таблиця 1. Результат аналізу електроенергетичних підприємств на наявність нефінансових звітів

№	Назва електроенергетичного підприємства	Наявність нефінансових звітів за 2019–2020 роки
1	2	3
1	Вінницьобленерго	-
2	Волиньобленерго	-
3	Дніпроенерго	-
4	Донецькі електромережі	-
5	Житомиробленерго	-
6	Запоріжжяобленерго	+
7	Кіровоградобленерго	-
8	Кліар Енерджі	-
9	Крименерго	-
10	Луганське енергетичне об'єднання	-
11	Миколаївобленерго	-
12	Оператор ринку (підприємство)	-
13	Оператор системи розподілу	-
14	Прикарпаттяобленерго	-
15	Регіональні електричні мережі	-
16	Рівнеобленерго	+
17	Севастопольенерго	-
18	Сумиобленерго	-
19	Тернопільобленерго	-
20	Укренерго	+
21	УКРГІДРОЕНЕРГО	+
22	Харківобленерго	-
23	Херсонобленерго	-
24	Хмельницькобленерго	-
25	Центренерго	-
26	Черкасиобленерго	-
27	Чернівціобленерго	-
28	Yasno	-
29	ДТЕК	+
30	ПАТ «Донбасенерго»	+

Результати проведеного аналізу, що наведені в табл. 1, не дають позитивного результату, оскільки тільки 5 електроенергетичних підприємств готують нефінансові звіти для користувачів. Відсутність нефінансової звітності може призвести до кількох проблем для електроенергетичних компаній.

До них належать:

- *Неповне уявлення про діяльність компанії.* Нефінансова звітність надає комплексне уявлення про фінансову та нефінансову діяльність компанії, але без неї інвестори можуть мати лише часткове уявлення про діяльність компанії та майбутні перспективи.

- *Знижена прозорість.* Нефінансова звітність сприяє прозорості, надаючи чіткішу картину операцій і фінансових показників компанії. Без цього електроенергетичні компанії можуть зіткнутися з труднощами в демонстрації своєї цінності зацікавленим сторонам.

- *Зниження довіри інвесторів.* Інвестори покладаються на точну та повну інформацію для прийняття інвестиційних рішень. Відсутність нефінансової звітності може знизити довіру інвесторів, оскільки вони не можуть повністю зрозуміти фінансові та нефінансові показники компанії.

- *Втрачені можливості.* Нефінансова звітність надає організаціям можливість повідомляти про свої стратегії сталого розвитку, прогрес і досягнення. Без цього електроенергетичні компанії можуть втратити можливість продемонструвати свою відданість сталим практикам і залучити інвестиції.

Для поглибленого аналізу проаналізовано, нефінансовий звіт компанії ДТЕК щодо внесення фінансових показників до складу нефінансового звіту (табл. 2).

Таблиця 2. Консолідовані фінансові показники групи ДТЕК, млн грн [5]

Показники	2019	2020	Зміна, +/-	Зміна, %
Дохід	137 742	116 046	-21 696	-15,8%
Собівартість реалізованої продукції	-108 570	-89 890	18 680	-17,2%
Операційні доходи	2 318	2 520	202	8,7%
Операційні витрати	-18 510	-16 211	2 299	-12,4%
ЕВІТДА	32 768	32 798	30	0,1%
ЕВІТДА margin	24%	28%	4%	16,7%
ЕВІТ	19 129	18 922	-207	-1,1%
ЕВІТ margin	14%	16%	2%	14,3%
Чистий прибуток/(збиток)	12 592	-13 895	-26 487	-210,3%
Активи	168 251	180 380	12 129	7,2%
Капітальні інвестиції	23 180	11 197	-11 983	-51,7%
Сплачено податків в Україні	23 394	20 150	-3 244	-13,9%

З представленої інформації в нефінансовій звітності групи ДТЕК бачимо консолідовану таблицю з основними показниками підприємства, яка побудована на основі фінансового консолідованого річного звіту групи з коротким описом про зміни, що, в свою чергу, надає більше впевненості користувачеві. Але й цього замало для повної прозорості стану підприємства.

Зважаючи, що всі показники важливі й мають право бути, слід приділити увагу саме витратам операційної діяльності, які є основою для визначення ціни товару та встановлюють її мінімальний ліміт для виробника.

Показники	2019	2020	Зміна, +/-	Зміна, %
Дохід	137 742	116 046	-21 696	-15,8%
Собівартість реалізованої продукції	-108 570	-89 890	18 680	-17,2%
Операційні доходи	2 318	2 520	202	8,7%
Операційні витрати	-18 510	-16 211	2 299	-12,4%
ЕВІТДА	32 768	32 798	30	0,1%
ЕВІТДА margin	24%	28%	4%	16,7%
ЕВІТ	19 129	18 922	-207	-1,1%
ЕВІТ margin	14%	16%	2%	14,3%
Чистий прибуток/(збиток)	12 592	-13 895	-26 487	-210,3%
Активи	168 251	180 380	12 129	7,2%
Капітальні інвестиції	23 180	11 197	-11 983	-51,7%
Сплачено податків в Україні	23 394	20 150	-3 244	-13,9%

Рисунок 1. Консолідовані фінансові показники групи ДТЕК, млн грн [5]

Розкриття витрат операційної діяльності у нефінансових звітах повинно містити такі ключові елементи:

- *Розподіл витрат операційної діяльності*: електроенергетичні компанії повинні надати детальну розбивку своїх витрат операційної діяльності, включаючи такі основні категорії, як персонал, матеріали та послуги.
- *Пояснення змін витрат операційної діяльності*: компанія повинна надати чітке пояснення будь-яких значних змін витрат операційної діяльності, включаючи причини та наслідки цих змін.
- *Порівняння з галузевими еталонними показниками*: компанія повинна порівнювати свої витрати операційної діяльності з галузевими еталонними показниками, щоб забезпечити контекст для своєї діяльності.
- *Зв'язки з іншими факторами*: компанія також повинна пояснити зв'язок між своїми витратами операційної діяльності та іншими факторами, такими як дохід, інвестиції та інше.
- *Прогноз на майбутнє*: компанія повинна представити прогноз своїх витрат операційної діяльності у коротко- та середньотерміновій перспективі, включаючи будь-які заплановані заходи щодо економії.

У підготовці нефінансової звітності витрати операційної діяльності є вирішальним компонентом, оскільки вони надають інформацію про вартість ведення діяльності компанії та можуть висвітлити сфери, які потребують покращення. Наприклад, якщо компанія має великі витрати операційної діяльності, це може вказувати на те, що компанія неефективна у своїх операціях, або що є сфери, де вона може зменшити витрати та підвищити прибутковість.

Підсумовуючи, очевидно, що дуже мало електроенергетичних компаній в Україні готують нефінансові звіти. Лише невелика кількість компаній докладають зусиль для їх підготовки. Однак у сучасному світі, що швидко змінюється, цієї інформації недостатньо. Компаніям необхідно приділяти більше уваги фінансовим компонентам у своїх нефінансових звітах, зокрема витратам операційної діяльності.

Витрати операційної діяльності відіграють важливу роль у підготовці та представленні інформації в нефінансовій звітності, оскільки вони дають уявлення про діяльність компанії та загальні фінансові результати. Нефінансова звітність – це тип звітності, який виходить за рамки традиційної фінансової звітності та надає – повнішу картину діяльності компанії, включаючи такі аспекти, як вплив на навколишнє середовище, соціальну відповідальність і корпоративне управління.

Висновки. Відсутність розкриття витрат операційної діяльності у нефінансовій звітності є серйозною проблемою для електроенергетичних підприємств та зацікавлених сторін у прийнятті обґрунтованих рішень. Для покращення розкриття витрат операційної діяльності у нефінансовій звітності, електроенергетичні підприємства можуть стандартизувати звітність, покращити збирання даних та управління ними, взаємодіяти з зацікавленими сторонами, підвищити прозорість, запровадити найкращі практики та забезпечити професійне навчання внутрішніх експертів.

Conclusions. The lack of disclosure of operating activities expenses in non-financial reporting is a serious problem for electricity companies and stakeholders in making informed decisions. To improve the disclosure of operating activities expenses in non-financial reporting, electricity companies can standardize reporting, improve data collection and management, engage with stakeholders, increase transparency, adopt best practices, and provide professional training for internal experts.

Список використаних джерел

1. Найбільші компанії України 2020 – ТОП 1000 за рівнем доходів. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/top-1000-naybilshykh-kompaniy-ukrayiny-za-dokhodamy-u-2020-rotsi/> (дата звернення: 22.02.2023).
2. Безверхий К. В. Економічна сутність поняття «нефінансова звітність». Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць. 2017. № 1/2. С. 23–34.
3. Байрактар Ю. П. Нефінансова звітність підприємств та етапи її формування. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2015. Т. 20. Вип. 1/1. С. 57–61.
4. Король С. Нефінансова звітність підприємства. Вісник КНТЕУ. 2011. № 6. С. 102–113.
5. Самсонова К. В., Буряк В. О. Нефінансова звітність, її сутність та значення в умовах соціально-орієнтованої економіки. URL: <http://intkonf.org/samsonova-kv-buryak-vo-nefinansova-zvitnist-yiyi-sutnist-ta-znachennya-v-umovahsotsialno-orientovanoyi-ekonomiki> (дата звернення: 22.02.2023).
6. Інтегрований звіт 2020, фінансові та нефінансові показники. URL: https://dtek.com/investors_and_partners/reports/2020/ (дата звернення: 01.02.2023).

References

1. Naibilshi kompanii Ukrainy 2020 – TOP 1000 za rivnem dokhodiv [The largest companies in Ukraine in 2020 - TOP 1000 by revenue level]. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/top-1000-naybilshykh-kompaniy-ukrayiny-za-dokhodamy-u-2020-rotsi/> (accessed: 22 February 2023).
2. Bezverkhyi K. V. (2017) Ekonomichna sutnist poniattia “nefinansova zvitnist” [The economic essence of the concept of “non-financial reporting”]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu: zb. nauk. prats.* No. 1/2. P. 23–34.
3. Bairaktar Yu. P. (2015) Nefinansova zvitnist pidprijemstv ta etapy yii formuvannia [Non-financial reporting of enterprises and stages of its formation]. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova.* Tom. 20. Vol. 1/1. P. 57–61.
4. Korol S. (2011). Nefinansova zvitnist pidprijemstva [Non-financial reporting of the enterprise]. *Visnyk KNTEU.* No. 6. P. 102–113.
5. Samsonova K. V., Buriak V. O. Nefinansova zvitnist, yii sutnist ta znachennia v umovakh sotsialno-orientovanoi ekonomiky. URL: <http://intkonf.org/samsonova-kv-buryak-vo-nefinansova-zvitnist-yiyi-sutnist-ta-znachennya-v-umovahsotsialno-orientovanoyi-ekonomiki> (accessed: 22 February 2023).
6. Intehrovanyi zvit 2020, finansovi ta nefinansovi pokaznyky. URL: https://dtek.com/investors_and_partners/reports/2020/ (accessed: 1 February 2023).